

Türkiye: Ermeni Soykırımı'nı Anma Nedeniyle İnsan Hakları Savunucuları ve Avukatlarına Yönelik Devam Eden Taciz

Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu (FIDH) ve İşkenceye Karşı Dünya Örgütü'nün (OMCT) ortak girişimi olan İnsan Hakları Savunucularının Korunması İçin Gözlemevi ve Tehlike Altındaki Avukatlar Uluslararası Gözlemevi (OIAD) tarafından hazırlanan ortak bir raporda, İnsan Hakları Derneği (İHD) üyeleri Eren Keskin ve Güllistan Yarkın'ın yargılandığı davanın ilk duruşmasına ilişkin yargısal gözlemler sunulmaktadır. Her iki insan hakları savunucusu da 24 Nisan 2021'deki Ermeni Soykırımı Anma Günü'nde yaptıkları açıklamalar nedeniyle "Türk Milletini alenen aşağılama" suçlamasıyla yargılanmış ve 2 Mayıs 2024'te beraat etmiştir. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, beraat kararına itiraz etmiştir ve temyiz süreci devam etmektedir.

Paris-Cenevre, 28 Ağustos 2024 – 27 Şubat 2024 tarihinde, İnsan Hakları Savunucuları İçin Gözlemevi ve OIAD'dan gözlemciler, Kürt insan hakları savunucusu, avukat ve İHD Eşbaşkanı Eren Keskin ile Kürt insan hakları savunucusu, araştırmacı ve İHD'nin Irkçılık ve Ayrımcılığa Karşı Komisyon üyesi Güllistan Yarkın'a karşı açılan ceza davasının ilk duruşmasına katılmıştır. Duruşma, İstanbul 51. Asliye Ceza Mahkemesi'nde gerçekleştirilmiştir.

Her iki savunucu, Türk Ceza Kanunu'nun (TCK), "Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Türkiye Büyük Millet Meclisini, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ve Devletin yargı organlarını alenen aşağılayan kişinin altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağını" öngören ünlü 301. maddesi uyarınca suçlanmıştır. Bu suçlamalar, İHD'nin 2021 yılında Ermeni Soykırımı'na ilişkin yaptığı açıklama hakkında Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi'ne (CİMER) gönderilen isimsiz bir şikayet üzerine yapılmıştır.

Duruşma, her iki sanık ve yasal temsilcilerinin savunmalarını sunmalarıyla birlikte standart yasal prosedürlere uygun olarak yürütülmüştür. Ancak, özellikle gazeteciler, yazarlar, insan hakları savunucuları ve avukatları hedef alan bu tür iddianemelerin varlığı bile Türkiye'de ifade özgürlüğünün durumu hakkında ciddi endişeler doğurmaktadır. Ayrıca, bu madde içeriğinde yer alan ifadelerin, yargı organları tarafından yorumlandığı şekliyle, çok belirsiz ve geniş olduğunu belirten Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları sonrasında yapılan değişikliklere rağmen, TCK madde 301'in, ifade özgürlüğünü kısıtlamak ve Ermeni Soykırımı gibi hassas tarihi konulara yönelik eleştirel sesleri susturmak amacıyla sık sık kötüye kullanıldığını göstermektedir.

Eren Keskin ve Güllistan Yarkın, nihayetinde 2 Mayıs 2024'te üçüncü duruşmada beraat etmişlerdir. Ancak savcılığın 21 Mayıs 2024'te beraat kararına itiraz etmesi, insan hakları savunucuları ve avukatlarının Türkiye'de sürekli karşı karşıya kaldığı yargısal tacizi vurgular niteliktedir. İfade özgürlüğü hakkının bu tür ihlalleri, sivil toplum üzerinde caydırıcı bir etkiye de sahiptir ve diğer insan hakları savunucularına, avukatlara, sivil toplum aktörlerine ve daha geniş kamuoyuna, Ermeni Soykırımı'na ilişkin devletin inkar politikasına kamuoyunda karşı çıkmaları durumunda, asılsız suçlamalara dayanan yargısal tacizle karşı karşıya kalabileceklerini göstermektedir.

Yaklaşık yirmi yıldır, İHD, Türkiye'de Ermeni Soykırımı'nın tanınması için savunuculuk yapmakta, tanıma, özür ve tazminat çağrısında bulunan anma etkinlikleri düzenlemektedir. Üyelerinden ikisine yönelik inceleme konusu bu davadaki suçlamalar, esasen İHD'nin karşılaştığı daha geniş bir yasal zorluklar modelini gözler önüne sermektedir. İHD eski eş başkanı [Öztürk Türkdoğan](#), daha önce 24 Nisan 2017'de İHD'nin internet sitesinde yayınlanan "Adalet ve Hakikat İçin Ermeni Soykırımı'nın İnkârına Son" başlıklı bir makale ile ilgili olarak 301. madde kapsamında suçlanmış

ve daha sonra [beraat etmiştir](#). Eren Keskin de bu davadan önce 301. madde kapsamında suçlamalarla karşı

karşıya kalmıştır. Katıldığı bir konferansta 12 yaşındaki Uğur Kaymaz'ın devlet tarafından öldürüldüğünü belirten ve hesap sorulmasını talep eden [açıklaması](#) nedeniyle 2015 yılında 10 ay hapis cezasına [çarptırılmıştır](#). 2018'de ise Keskin, hapisteki gazetecilere destek amacıyla sembolik olarak üstlendiği Özgür Gündem gazetesinin genel yayın yönetmenliği görevi nedeniyle, 301. madde de dahil olmak üzere çeşitli maddeler kapsamında yeniden mahkum edilmiştir. 2017 ve 2024 yılları arasında, Diyarbakır Barosu hakkında Ermeni Soykırımı hakkında yaptığı sekiz ayrı açıklama nedeniyle, 301. madde kapsamında [soruşturmalar açılmıştır](#). Baro Yönetim Kurulu üyeleri bu nedenle toplamda altı ceza davasıyla karşı karşıya kalmış, bunların dördü [beraatle sonuçlanmış](#). İki dava ise halen devam etmektedir.

TCK madde 301 üzerinden gerçekleştirilen yargısal taciz, Türkiye'nin Ermeni Soykırımı hakkında kamuoyu tartışmalarını bastırmak için kullandığı tek yöntem değildir. Mayıs 2024'te, bağımsız bir radyo istasyonu olan Açık Radyo, bir konuşunun yayın sırasında Ermeni Soykırımı'na atıfta bulunmasının ardından Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun (RTÜK), idari para cezası ve 5 gün yayın durdurma cezasıyla karşı karşıya kalmıştır. Temmuz 2024'te, Üst Kurul, yayına devam etmesi gerekçesiyle Açık Radyo'nun yayın lisansını [iptal etmiştir](#).

Gözlemevi ve OIAD, yetkililere Eren Keskin, Güllistan Yarkın ve diğer insan hakları savunucularına ve avukatlara yönelik tüm taciz biçimlerine son verilmesi ve özellikle Ermeni Soykırımı'na ilişkin açıklamalar yönünden ifade özgürlüğü haklarının güvence altına alınması için çağrıda bulunmaktadır. Ayrıca, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi ve Bakanlar Komitesi, Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, BM Düşünce ve İfade Özgürlüğü Özel Raportörü, BM İnsan Hakları Savunucularının Durumu Özel Raportörü, BM Yargıç ve Avukatların Bağımsızlığı Özel Raportörü ve tüm ilgili AB organları da dahil olmak üzere uluslararası kuruluşlara, insan hakları savunucularına ve avukatlara yönelik her türlü ihlali izlemeleri, kınamaları ve bu kişilerin Türkiye'de korunmalarını savunmaları çağrısında bulunmaktadır.

Tam raporu [FIDH web sitesinde](#), OMCT web sitesinde ve [OIAD'ın web sitesinde](#) okuyabilirsiniz.

[İnsan Hakları Savunucularının Korunması İçin Gözlemevi \(Gözlemevi\)](#), 1997 yılında Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu (FIDH) ve İşkenceye Karşı Dünya Örgütü (OMCT) tarafından kurulmuştur. Bu programın amacı, insan hakları savunucularına yönelik baskı oluşturan durumları önlemek veya bu durumlara çözüm bulmaktır. FIDH ve OMCT, Avrupa Birliği İnsan Hakları Savunucuları Mekanizması olan ve uluslararası sivil toplum tarafından yürütülen ProtectDefenders.eu'nun birer üyesidir.

2016 yılında kurulan [Tehlike Altındaki Avukatlar Uluslararası Gözlemevi \(OIAD\)](#), Fransız Ulusal Barosu (Conseil National des Barreaux), Paris Barosu (ikisi de Fransa'da), İspanya'dan Consejo General de la Abogacía Española ve İtalya'dan Consiglio Nazionale Forense'nin ortak girişimidir. OIAD'ın öncelikli amacı, mesleklerini icra ederken tehdit altındaki avukatları korumak ve savunma haklarını ihlal eden durumları kınamaktır.